Džingischán (1155-1227) :)

Meno máloktorého vojvodcu sa vyslovovalo s takou hrôzou ako meno tohto zakladateľa mongolskej ríše. Krutosť, ktorá sprevádzala jeho výboje, potoky krvi, ktoré preliali jeho bojovníci, vyvolávali zdesenie aj v jeho dobe, hoci tá bola zvyknutá na ukrutnosti. Bol to muž plný nespútanej energie, s mimoriadnym organizačným, politickým a vojenským talentom, priam povolaný na to, aby zjednotil rozdrobené mongolské kmene. Vytvoril obrovskú ríšu, ktorá siahala od Tichého oceánu až po Čierne more.

Jeho pôvodné meno bolo Temüdžin. Dostal ho vraj po istom tatárskom zajatcovi, lebo podľa mongolského zvyku nazvali novorodeniatko podľa osoby, na ktorú sa matka pozrela po pôrode ako na prvú. Pochádzal z kočovníckej šľachtickej rodiny. Už ako chlapec osirel a pri kmeňových svároch a bojoch vyrastal na zdatného bojovníka, ľstivého a prezieravého politika a vojvodcu. Za podpory chána Wanga, vodcu jedného z mongolských kmeňov, viedol úspešné boje so susednými kmeňmi, upevňoval a rozširoval svoju moc. Zo spojencov sa však stali súperi, až Temüdžin Wanga porazil. Zvíťazil aj nad ďalšími chánmi, čím ukončil zjednotenie mongolských kmeňov a založil mongolskú ríšu.

Roku 1206 ho na churale[1] vodcov kmeňových skupín Mongolska vyhlásili za veľkého chána[2]. Po zjednotení Mongolska dal vypracovať správny systém, ktorý úzko súvisel aj s vojenskou organizáciou Mongolov, členenou podľa desatinného systému. Tümeny[3] a oddiely[4] boli zároveň správnymi jednotkami i vojenskými oddielmi. Na čele každého oddielu stáli velitelia z radov rodovej šľachty, ktorých hodnosť bola dedičná. Boli povinní vojenskou službou veľkému chánovi. Mongoli boli vynikajúcimi jazdcami, mali ľahké i ťažké jazdectvo. Vyzbrojovali sa najmä kopijami, šabľami a lukmi. Sústredená streľba s lukov bola hlavným útočným prostriedkom. V styku s Číňanmi sa oboznámili aj s modernou bojovou a dobyvačnou technikou.

Džingischán[5] zaviedol do armády železnú disciplínu, posilňovanú rozličnými krutými metódami. Ak napríklad vojak utiekol z boja, popravili aj ďalších bojovníkov patriacich do príslušnej desiatky. Aby si zabezpečil vernosť, dával pred Mongolmi popraviť nepriateľských vojakov, ktorí prešli na jeho stranu, zradiac svojho veliteľa.

Opierajúc sa o túto zreorganizovanú armádu, začal sériu výbojov, ktorými chcel získať korisť a prinútiť susedných vládcov k poslušnosti. Najprv zaútočil na severnú Čínu, z veľkej časti ju rozvrátil a vypálil aj hlavné mesto Peking. Zanechal tu svojho miestodržiteľa a tiahol ďalej proti najväčšej ríši Strednej Ázie – Chorezmu.

Roku 1220 dobyl Bucharu i Samarkand a zničil aj kedysi prekvitajúci Chorezm. Podmanil si Strednú Áziu a jeho vojská sa dostali až do severozápadnej Indie. Jeden prúd obišiel Kaspické more a pustošil v Gruzínsku a v Azerbajdžane, potom cez severný Kaukaz vtrhol do juhoruských stepí. V stepiach severného Kaukazu porazil Polovcov a napadol Krym.

Roku 1223 na rieke Kalke došlo k známej bitke medzi vojskami ruských kniežat a mongolskými dobyvateľmi. Ruské kniežatá, ktoré sa ani v tomto veľkom nebezpečenstve nedokázali zjednotiť, utrpeli zdrvujúcu porážku. Aj Mongoli však mali veľké straty, nemali dosť síl pre výboje na sever, a tak zmenili smer postupu na východ. V Povolží viedli boje s Tureckými Bulharmi.

Roku 1226 sa Džingischán vydal na svoju poslednú veľkú vojenskú výpravu do severnej Číny a úplne zničil tangutskú ríšu Si-sia. Časť obyvateľstva vyvraždil, časť odviekol do otroctva. Po návrate z výpravy zomrel. Jeho smrť zatajili a aby sa spáva o nej nerozšírila a nevyvolala nepokoje, nechali v blízkosti trasy, po ktorej niesli jeho rakvu, zabiť všetko živé. Takto Džingischán ešte aj mŕtvy rozsieval smrť.

Aj keď azda niektorí letopisci prifarbisto opisovali mongolské pustošenie, nesporne sa vymykalo z rámca

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

ukrutností a násilností, ktoré v stredoveku sprevádzali vojnové ničenie. Mongoli spravidla celkom spustošili kraj, takže niektoré podrobené oblasti sa z ich vpádu dlhé desaťročia nespamätali, vyvražďovali celé dediny a mestá, a keď na krviprelievanie nestačili bojovníci, nútili vraždiť aj otrokov. Napríklad po dobytí stredoázijského mesta Mervu sčítanie povraždených trvalo trinásť dní.

Veľké ríše založené vojenským násilím sa zvyčajne rozpadli po smrti ich energických zakladateľov. Rozmach mongolskej moci sa však Džingischánovou smrťou neskončil. Jeho potomci pokračovali v dobyvačnej politike a získavali obrovské územia na východe aj západe. V posledných rokoch vlády Džingischánovho syna Ögedeja mongolská rozpínavosť už vážne ohrozovala východnú Európu. Na čele mongolsko-tatarských hord, ktoré sa rútili do Európy, stál Džingischánov vnuk – chán Batu. K jeho menu sa viaže tatárske plienenie roku 1241-1242, ktoré ničivo zasiahlo aj naše územie.

[1] Sneme.
[2] Odvtedy sa nazýval Džingischán.
[3] Oddiely po desaťtisíc jazdcov.
[4] Tisíc mužov, sto mužov a desať mužov.
[5] Temüdžin.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania